

ارائه راهبردهای پوشش خبری آسیب‌های اجتماعی برای رسانه ملی

فاطمه اسماعیلی^۱ / علی اکبر رزمجو^۲ / ابراهیم فتحی^۳

تاریخ پذیرش نهایی: اسفند ۱۴۰۰

تاریخ دریافت مقاله: دی ۱۴۰۰

چکیده

آسیب‌های اجتماعی مانند زخمی همیشه تازه بر پیکره نظام اجتماعی کشور نمایان و گریبان‌گیر افراد بسیاری است. ماهیت پیچیده و چندعاملی آسیب‌های اجتماعی، ضرورت مواجهه تخصصی با این موضوعات را دوچندان می‌کند. چه بسا فقدان استانداردها و نقشه راهی روشن برای انعکاس اخبار آسیب‌هایی چون اعتیاد، طلاق و حاشیه‌نشینی، شدت و جهت آسیب‌ها را نیز دستخوش عوامل مخرب جدید کند. موضوع ارائه راهبردهای پوشش خبری آسیب‌های اجتماعی برای رسانه ملی نیز از همین حیث اهمیت دارد تا بتواند بر ارتقای استانداردهای تهیه اخبار مربوط اثرگذار باشد. گردآوری اطلاعات از طریق مطالعه اسناد کتابخانه‌ای و تکنیک مصاحبه عمیق با خبرگان انجام و برای تجزیه و تحلیل از روش سوات استفاده شد. پس از کدگذاری داده‌ها، در یک دسته‌بندی کلی ۱۲ نقطه قوت، ۴۵ نقطه ضعف، ۱۰ فرصت بیرونی و ۲۹ تهدید خارجی استخراج شدند و در ماتریس سوات قرار گرفتند. پس از انجام محاسبات سوات، امتیاز نهایی حاصله نشان داد که موقعیت فعلی پوشش خبری آسیب‌های اجتماعی در نقطه استراتژیک WT قرار دارد و حاکی از آن است که سازمان صداوسیما با تهدیدهای عمده محیطی روبه‌رو است و منابع آن نیز ضعیف‌اند. بنابراین لازم است سازمان صداوسیما با اتخاذ راهبردهای تدافعی، به سمت کاهش ضعف‌ها و احتراز از تهدیدهای خارجی حرکت کند تا بتواند در بازگشت اعتماد مخاطب و افزایش اثرگذاری اخبار خود نقش ایفا کند.

واژگان کلیدی: پوشش خبری، ارائه راهبرد، اخبار، آسیب‌های اجتماعی، صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران.

۱- کارشناسی ارشد روزنامه نگاری، دانشگاه صدا و سیما، تهران، ایران

۲- استادیار، گروه ارتباطات، دانشکده ارتباطات و رسانه، دانشگاه صدا و سیما، تهران، ایران، (نویسنده مسئول)، پست الکترونیک:

razmjoo@iribu.ac.ir

۳- استادیار، گروه فرهنگ و ارتباطات، دانشکده ارتباطات و رسانه، دانشگاه صدا و سیما، تهران، ایران

مقدمه

آسیب‌های اجتماعی همراه همیشگی جوامع در حال پیشرفت است و هرروز بر میزان بروز و شیوع آن افزوده می‌شود. اندیشمندان اجتماعی معتقدند شکل آسیب‌های اجتماعی و علل وقوع آن نیز در حال دگرگونی و تغییر است؛ همان‌طور که اگر روزی از مسائل اقتصادی به عنوان یکی از علل مهم پدیده طلاق نام برده می‌شد، امروز تغییر سبک زندگی افراد به افزایش آمار طلاق دامن زده است. نظام آسیب‌های اجتماعی همانند حلقه‌های یک زنجیر به هم مرتبط و متصل هستند تا جایی که حل یک مسئله بدون توجه به سایر حوزه‌ها اعم از حوزه اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و مسائل دیگر میسر نیست. آسیب‌های اجتماعی تک‌بعدی و یک‌علی نیستند، بلکه به عنوان یک پدیده چندعلی و پیچیده مطرح‌اند و تمرکز بر یک علت نباید موجب غفلت از علل دیگر باشد. از جمله مهم‌ترین مؤلفه‌های ایجادکننده آسیب‌های اجتماعی می‌توان به نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی، بیکاری، مهاجرت، رفاه اقتصادی خانواده، فقر مادی، ستیزه‌والدین، شیوه‌های تربیتی، روابط بین نسلی و سبک‌های فرزندپروری والدین، نظام ناکارآمد آموزشی، ناآگاهی و نبود بینش صحیح در والدین، کاهش سرمایه اجتماعی و اختلالات روانی اشاره کرد. (صفری‌نیا، ۱۳۹۷: ۱-۲)

آسیب‌های اجتماعی خاص یک جامعه خاص نیستند و بنا به شرایط و اقتضانات فرهنگی، سیاسی و اقتصادی جوامع نمود می‌یابند و از میان آن‌ها آسیبی چون اعتیاد به منزه تهدیدی برای همه کشورهای جهان محسوب شده و کاهش آن نیازمند برنامه‌ریزی‌های جهانی است. به هرروری، کاهش آسیب‌های اجتماعی جز از مسیر بررسی، شناسایی و رصد هدفمند، پایش دقیق وضعیت کنونی و برنامه‌ریزی منسجم جهت پیشگیری و درمان میسر نیست.

نظر به اینکه سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و اقدام هوشمندانه در حوزه وسیع و متنوع آسیب‌های اجتماعی یک امر فرابخشی، ملی و گاه جهانی است، مجموعه سازمان‌ها و نهادهای ذی‌ربط در این زمینه مستقیم و غیرمستقیم دارای مسئولیت هستند و برای انجام این تکلیف خطیر و ارزشمند که زمینه‌ساز امنیت، رفاه و رضایتمندی شهروندان و تحقق مدیریت کارآمد است، باید مشارکت لازم را در راستای ساماندهی آسیب دیدگان اجتماعی و کاهش و تعدیل آسیب‌های اجتماعی داشته باشند. (زاهدی اصل، ۱۳۹۷: ۱-۲)

نارسایی‌ها و مشکلاتی در مواجهه مدیریتی صحیح با آسیب‌های اجتماعی وجود دارد که باعث می‌شود امر شناسایی و اجرای برنامه‌های تدارک دیده شده به کندی پیش برود و یا با وقفه مواجه شود. از میان مشکلات پیرامونی مواجهه صحیح با آسیب‌های اجتماعی می‌توان به مواردی نظیر فراگیر نبودن برنامه‌های اجرایی

در کشور، نبود وحدت مدیریتی، غالب بودن رویکردهای سیاسی و امنیتی بر توجه به آسیب‌های اجتماعی، توجه ناکافی به مسائل اجتماعی در مقایسه با مسائل اقتصادی و سیاسی، کارکردهای غیرعلمی برخی متولیان، عدم دسترسی به آمارها و فقدان آمار به روز شده از آسیب‌های اجتماعی در پرتال اطلاع‌رسانی وزارت رفاه، ستاد مبارزه با مواد مخدر و پرتال اطلاع‌رسانی سازمان امور اجتماعی اشاره کرد. (امرودی، ۱۳۹۶: ۷۰)

این در حالی است که باوجود اقدامات قوای سه‌گانه کشور از منظر تقنینی، اجرایی، مداخلات و نظارت بر حسن اجرای برنامه‌ها، همچنان شاهد فراگیری آسیب‌های اجتماعی در مناطق مختلف کشور هستیم. تأملی بر وضعیت کشور در این حوزه نشان می‌دهد که وضعیت جامعه ایران در حوزه اجتماعی تعادلی پذیرفتنی ندارد. گستردگی رواج و تعدد آسیب‌های اجتماعی باعث شده تا با وجود تلاش دستگاه‌های مسئول، روزبه‌روز بر تعداد، وسعت، پیچیدگی و تراکم آسیب‌های اجتماعی افزوده شود. بنابراین، ادامه روند فعلی وضعیت نگران‌کننده‌ای را برای کشور ایجاد کرده که مستعد ایجاد بحران‌ها و آشوب‌های اجتماعی خواهد بود. (موسوی چلک و دیگران، ۱۳۹۷: ۸۳)

از این حیث، مدت‌ها است که زنگ خطر آسیب‌های اجتماعی کنار گوش مسئولان و دست‌اندرکاران نهادهای سیاست‌گذار، برنامه‌ریز و مجری به صدا در آمده است؛ تا جایی که مقام معظم رهبری به طور مستقیم به این موضوع وارد شدند و در سال ۹۴ با تشکیل جلسه‌ای فوری با سران قوا، بر ریشه‌یابی و حل ضربتی آسیب‌های اجتماعی تأکید فرمودند. ایشان آسیب‌های اعتیاد و مواد مخدر، حاشیه‌نشینی، طلاق، مفاسد اخلاقی و آسیب‌های نقاط بحران‌خیز را در اولویت رسیدگی قرار دادند که در برنامه ششم توسعه نیز گنجانده شد.

از سال ۹۴ تاکنون هفت جلسه شورای اجتماعی در محضر رهبر انقلاب تشکیل شده و دستگاه‌ها در جلسات ادواری شش‌ماهه با ایشان، پیگیر آسیب‌های اجتماعی هستند. دستگاه‌های ذی‌ربط اقدامات مختلفی را برای حل معضلات و آسیب‌های اجتماعی در دستور کار قرار داده‌اند و از آن زمان، تشکیل جلسات شورای عالی اجتماعی کشور به ریاست رئیس‌جمهور و یا وزیر کشور ادامه دارد. هرچند به نظر می‌رسد شیوع بیماری کرونا از اسفندماه ۹۸ به این‌سو، تا حدودی پیگیری جدی موضوع آسیب‌های اجتماعی را تحت‌الشعاع قرار داده باشد. این در حالی است که در این دوران نیز به علت بروز مشکلات اقتصادی، تورم و رشد بیکاری، شاهد رشد آسیب‌های اجتماعی هستیم.

مهار آسیب‌های اجتماعی نیازمند برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری‌های کلان است و در این میان رسانه‌ها به عنوان یکی از مهم‌ترین ارکان جامعه‌پذیری نسل‌ها، جایگاه مهمی در تعیین، شکل‌دهی و ابلاغ و نمایش ظریف، اثرگذار، امن و هنرمندانه این سیاست‌ها دارند. یکی

آسیب‌های روانی، اجتماعی و خشونت‌خانی تلاشی مضاعف کند. همچنین در بند ۹ ماده ۲ طرح «قانون خطمشی، اداره و نظارت بر سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی» در سال ۹۵، بر آموزش مهارت‌های زندگی برای پیشگیری و درمان آسیب‌های اجتماعی و همچنین بند ۲۰ بر تولید و کسب اخبار از منابع موثق و اطلاع‌رسانی بهنگام، صحیح، دقیق و مؤثر از رویدادهای داخلی و خارجی و تحلیل آن، به مثابه خطمشی‌ها، اصول و ارزش‌های حاکم بر برنامه‌های سازمان صداوسیما تأکید کرده است.

نکته مهم آنکه در میان برنامه‌های تولیدی صداوسیما، «اخبار» سهم مهم و استراتژیکی در تولید محتوا و انتقال پیام به عموم مخاطبان دارد. در دوران کنونی، دیگر منتشر کردن یا نکردن خبر مطرح نیست، بلکه بحث بر سر چگونگی انتشار خبرها است. نحوه پوشش خبری رویدادها است که شکل‌گیری نوع خاصی از نگرش و برداشت مخاطبان را موجب می‌شود. بنابراین، هرگونه مواجهه با آسیب‌های اجتماعی نیازمند بررسی و شناخت دقیق علل بروز و عوامل مؤثر بر ایجاد آن‌ها است.

از همین‌رو، پرسش اصلی که این پژوهش در پی پاسخ آن است «راهبردهای مطلوب پوشش خبری آسیب‌های اجتماعی برای رسانه ملی چیست؟» بوده و آسیب‌شناسی شیوه پردازش اخبار، راهکارهای تقویت و رشد عملکرد تحریریه و پیشنهادهای خبرگان به منظور سیاست‌گذاری مدون در حوزه پردازش اخبار آسیب‌های اجتماعی به عنوان محور سؤالات فرعی در نظر گرفته شد.

تعریف مفاهیم

خبر: ارائه تعریفی جامع و مانع برای خبر، بسیار دشوار است. در تعریف کلاسیک از خبر گفته می‌شود «خبر، گزارش واقعیت‌ها است، اما هر واقعیتی را نمی‌توان خبر نامید.» از این تعریف این چنین بر می‌آید که هر اتفاقی که بیفتد را نمی‌توان خبر تلقی کرد و رویدادی که به آن خبر اطلاق شود باید ویژگی‌های خاصی داشته باشد. در نهایت می‌توان گفت که خبر، به عنوان «گزارشی بی‌طرفانه، دقیق و در عین حال صحیح و عینی از یک رویداد مفروض» تعریف شده است. (شکرخواه، ۱۳۹۱: ۲۱)

با وجود اهمیت زیادی که گزارش عینی رویدادها در عرصه رسانه‌ها دارند ولی به جرئت می‌توان گفت هیچ رسانه‌ای را نمی‌توان مصداق عینیت و بی‌طرفی تلقی کرد. با توجه به تأثیری که روندهای اجتماعی و رویدادهای سیاسی بر شکل‌گیری اخبار برجای می‌گذارند، گنجانیدن زمینه‌های اجتماعی و سیاسی در تعریف خبر ضروری به نظر می‌رسد. تعریف گروه رسانه‌ای گلاسکو از خبر مؤید این دیدگاه است. گروه رسانه‌ای گلاسکو خبر را محصول جهان سیاسی و اجتماعی می‌داند که آن را گزارش می‌کند. از این دیدگاه

از مهم‌ترین کارکردهای رسانه، اطلاع‌رسانی و آگاهی‌دهی عمیق نسبت به جریان‌ها و رویدادهای پیرامون است. رسانه پیش از وقوع حوادث، نقش پیشگیرانه و به هنگام وقوع رویدادها، نقش کنترلی و مقابله‌ای دارد و می‌توان اذعان کرد که طرح‌ریزی و عملیاتی کردن راهکارهای مناسب مقابله و همچنین پیشگیری از وقوع آسیب‌های اجتماعی بدون حضور رسانه‌ها به راحتی میسر نمی‌شود.

کشورهای مختلف با توجه به شرایط و ظرفیت رسانه‌های جمعی‌ای که در اختیار دارند، دست به انتشار اطلاعات می‌زنند. رسانه همانند تیغی دولبه است که هم می‌تواند با آگاهی‌دهی به موقع از بروز آسیب‌ها و جرائم پیشگیری کند و هم خود به تنهایی با برنامه‌های تولیدی و جهت‌گیری که به وسیله محصولات خود القا می‌کند، مصدر بروز آسیب‌ها و جرائم اجتماعی باشد و بعضاً افکار عمومی را منحرف و ایجاد تنش کند.

رسانه‌ها در سال‌های اخیر در کنار نقش اطلاع‌رسانی، رسالت دیگری نیز بر عهده گرفته‌اند و آن نقش جست‌وجوگری و تفتیشی است. بر این اساس، آن‌ها با افشاگری‌های خود، سکوت مراجع دولتی و رسمی را می‌شکنند و آن را جبران می‌کنند و با مطلع کردن افکار عمومی، به دولت‌ها فشار می‌آورند تا نسبت به نقض شدید هنجارها و ارتکاب جرائم سنگین، واکنش‌های متناسب از خود نشان دهند و از روش‌های ملامت‌آمیز و چشم‌پوشانه خودداری کنند. (فرجی‌ها، ۱۳۸۵: ۷۳)

در کشور ما، سازمان صداوسیما به عنوان یک بازوی یاری‌رسان در کنار دستگاه‌های اجرایی دیگر در زمینه کنترل و کاهش بار آسیب‌های اجتماعی گام برمی‌دارد. شورای عالی انقلاب فرهنگی آیین‌نامه تشکیل شورای اجتماعی را در سال ۹۵ به تصویب رساند و مطابق ماده ۴ آیین‌نامه مذکور، رئیس سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، یکی از ۲۸ عضو این شورا است و به عنوان دستگاه عظیم فرهنگ‌ساز، بر اساس رهنمودهای رهبر انقلاب و اسناد بالادستی، اهداف و مأموریت‌هایی بر دوش دارد که مهم‌ترین آن‌ها عبارت است از «تربیت تخصصی نیرو»، «ریشه‌یابی، پوشش مطلوب و صادقانه آسیب‌های اجتماعی»، توجه ویژه به «پیشگیری و کارکرد آموزشی» صداوسیما و کمک به «کنترل و کاهش بار آسیب‌های اجتماعی».

قوانین کشور نیز بر توجه به موضوع آسیب‌های اجتماعی تأکید و تکالیف قانونی دستگاه‌های اجرایی را تعیین می‌کنند؛ به عنوان نمونه ضرورت توجه به موضوع کاهش آسیب‌های اجتماعی جامعه در مصوبه ۵۶۹ شورای عالی انقلاب فرهنگی و ذیل عنوان «راهبردها و راهکارهای ارتقای فعالیت‌های سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران» مشهود است. در بند ۱۷ این مصوبه تأکید شده که لازم است صداوسیما برای ارتقای روحیه مودت و عشق‌ورزی، آرامش، امنیت و سلامت خانواده‌های ایرانی و در جهت کاهش

آسیب‌های اجتماعی، وقایع و پدیده‌هایی هستند که هر جامعه‌ای در زمان معین و یا شرایط مشخص با رجوع به مجموعه ارزش‌های مورد باور خود، آن‌ها را غیرمنطقی و مخل نظم جامعه می‌پندارند و اصولاً با ارزش‌گذاری منفی همراه است. (زاهدی اصل، ۱۳۹۷: ۱۹) در تعریف عملیاتی «آسیب‌های اجتماعی» باید گفت از آنجا که آسیب‌های اجتماعی دارای انواع مختلفی هستند و با توجه به تکرر آسیب‌های اجتماعی و طبقه‌بندی‌های متنوعی که از آن وجود دارد، نگارنده در این پژوهش بر آسیب‌های اولویت‌دار اعلام شده از سوی رهبر فرزانه انقلاب که پس از بررسی‌های تخصصی و کارشناسی و برحسب وضعیت آسیب‌ها احصا شده متمرکز شده است که اعتیاد، طلاق، حاشیه نشینی، مفساد اخلاقی و آسیب‌های نقاط بحران‌خیز را دربرمی‌گیرد.

راهبرد: راهبرد یا استراتژی به معنی تعیین اهداف و طرح کردن برنامه‌ای برای رسیدن به آن‌ها است. واژه استراتژی از ترکیب دو کلمه یونانی با مفاهیم ارتش و رهبر گرفته شده و برنامه‌ریزی راهبردی یا استراتژیک به عنوان هنر ژنرال‌ها آغاز شده و امروز به هنر مدیران کل تبدیل شده و منظور از آن اتخاذ تصمیم‌های بنیادی و دست زدن به اقدامات اساسی در جهت تعریف ماهیت یک سازمان و نیز تعیین اینکه کار آن چیست و چرا آن را انجام می‌دهد، است. (برایسون، ترجمه منوریان، ۱۳۸۴: ۲۹)

رسانه ملی: سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی که پیش از انقلاب اسلامی سال ۵۷، «رادیو و تلویزیون ملی ایران» نامیده می‌شد، سازمانی است که تنها متولی قانونی پخش برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی در جمهوری اسلامی ایران است. بر اساس قانون اساسی ایران، صداوسیما به مدیریت کسی اداره می‌شود که مستقیماً از سوی رهبر انقلاب اسلامی منصوب می‌شود، مدت ریاست فرد منصوب شده به طور سنتی پنج سال است و در پایان هر دوره می‌تواند از سوی رهبر انقلاب تمدید شود. بودجه صداوسیما ایران از محل هزینه آبونمان مشترکان برق، بودجه تخصیصی به وسیله مجلس و همین‌طور از محل فروش زمان پخش رادیو و تلویزیونی به تبلیغات بازرگانی تأمین می‌شود. سیما جمهوری اسلامی ایران هفت شبکه سراسری و ۲۸ شبکه استانی دارد. (نقبایی، ۱۳۹۱: ۱۱۷۱)

سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران که با عنوان «رسانه ملی» نیز شناخته می‌شود، در افق چشم‌انداز ۱۴۰۴ صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، به سازمانی رسانه‌ای اطلاق می‌شود که خود را متعلق به عموم مردم سرزمین و منطقه خود بداند و آگاهانه و برنامه‌ریزی شده، تأمین منافع، مصالح، امنیت، آرمان‌ها و ارزش‌های مشترک آحاد مردم را مبنای تصمیم‌گیری، موضع‌گیری، تولید، تأمین، پخش، توزیع و ارائه خدمات خود قرار دهد. (علوی وفا، ۱۳۹۶: ۳۷)

خبر، جهان را منعکس نمی‌کند، بلکه به جهان شکل می‌دهد. خبر به شکلی اجتماعی ساخته می‌شود و ضمن آنکه به انعکاس بی‌طرفانه واقعیت اجتماعی و حقایق تجربی نمی‌پردازد، در ساخت اجتماعی واقعیت نیز مداخله می‌کند. (زابلی‌زاده، ۱۳۹۳: ۱۳۳)

در تعریف عملیاتی «خبر» می‌توان گفت که در این پژوهش، اخبار تلویزیونی در بخش‌های خبری اصلی سیما مدنظر بودند؛ بخش‌های خبری مجموعه‌ای از اخبار و گزارش‌های خبری هستند که در زمان معینی از شبانه‌روز برای مخاطبان پخش می‌شوند. از آنجا که از مصاحبه با کارشناسان و صاحب‌نظران در این تحلیل کیفی استفاده شد، بخش‌های مختلف خبری به طور کلی بررسی شدند.

پوشش خبری: پوشش خبری مجموعه‌ای از فعالیت‌هایی است که بر روی خبر انجام می‌شود تا ارزش یک خبر و جایگاه آن از وضعیت واقعی‌اش بالاتر یا پایین‌تر مطرح شود و ارزش آن خبر در مجاورت مطالب دیگر کم‌تر، بیشتر یا صفر شود. (سلطانی فر و هاشمی، ۱۳۸۲: ۲۰)

پوشش خبری رایج‌ترین، جذاب‌ترین، متنوع‌ترین، مهم‌ترین، پیچیده‌ترین و جنجالی‌ترین کار رسانه‌ها به ویژه رسانه‌های خبری است. اهمیت این ویژگی‌ها با تعدد و کثرت رسانه‌ها، گستره کارها و تکنولوژی‌ها و آرایش جدید ارتباطی، نه تنها کم نشده بلکه بیشتر نیز شده است. علاوه بر این افزایش دسترسی‌های مخاطبان به رسانه‌های مختلف و بالا رفتن سواد آن‌ها نیز بر حساسیت و اهمیت کار افزوده است. (نصراللهی، ۱۳۹۶: ۱۷)

اخبار اجتماعی: اخبار اجتماعی بخشی توجه برانگیز از اخبار رسانه‌ها است. رسانه‌ها معمولاً با تشکیل سرویس اجتماعی، این‌گونه خبرها را پوشش و به مخاطبان ارائه می‌دهند. اخبار اجتماعی طیف وسیعی از اخبار شامل تحولات اجتماعی، حوادث، رویدادهای ورزشی، بهداشتی و سبک زندگی مردم را دربرمی‌گیرد. البته در بعضی از گونه‌بندی‌ها، اخبار ورزشی را به عنوان گونه‌ای مستقل در نشر می‌گیرند. (عباسی، ۱۳۸۸: ۳۲)

در تعریف عملیاتی «اخبار اجتماعی» می‌توان گفت که در این مقاله به طور کلی اخبار پخش شده از بخش‌های خبری مختلف سیما مدنظر بودند که طیف وسیعی از اخبار شامل تحولات اجتماعی، حوادث، سبک زندگی، بزهکاری و آسیب‌های اجتماعی و امور رفاه اجتماعی را در برمی‌گیرند.

آسیب‌های اجتماعی: آسیب اجتماعی به هر نوع عمل فردی یا جمعی اطلاق می‌شود که در چارچوب اصول اخلاقی و قواعد عمل جمعی رسمی و غیررسمی جامعه محل فعالیت کنشگران قرار نمی‌گیرد و با نتیجه بلامانع قانونی و یا قبیح اخلاقی و اجتماعی روبه‌رو می‌شود. (عبداللهی، ۱۳۹۰: ۱۴)

پژوهش‌های پیشین

در این بخش به چند نمونه از پژوهش‌های انجام شده که بیشترین قرابت و همخوانی را با موضوع این پژوهش از دو جنبه «بازنمایی و نحوه پوشش اخبار» و «اثرسنجی پوشش رسانه‌ای آسیب‌های اجتماعی» دارند اشاره می‌شود.

از جمله پژوهش‌هایی که اخبار این حوزه را از حیث نحوه ارائه و بازنمایی اخبار آسیب‌های اجتماعی بررسی کرده است می‌توان به «**نحوه ارائه مسائل اجتماعی در بخش خبری ۲۰:۳۰**» اشاره داشت که در سال ۹۵ توسط مهرداد حاجیوند دستگرددی در دانشگاه صداوسیما جمهوری اسلامی ایران به رشته تحریر در آمده و به بررسی نحوه ارائه ۱۰ مسئله اجتماعی در بخش خبری ۲۰:۳۰ پرداخته شده و یکی از اهداف مهم پژوهنده انتخاب و طبقه‌بندی همین ۱۰ مسئله بوده است. وی همچنین این‌گونه نتیجه گرفته است که ۲۲ درصد اخبار در این حوزه به ارزش خبری شهرت و ۲۹٫۱ درصد به دربرگیری اختصاص دارد که به مسئول‌محور بودن این بخش خبری برمی‌گردد و لازم است صداوسیما از ارزش شهرت در پرداختن به مسائل اجتماعی فاصله گرفته و به سمت ارزش خبری دربرگیری که نقش مردم در آن بارزتر است برود. همچنین پیشنهاد شده است که رسانه ملی در میزگردهای خبری، برنامه‌های گفت‌وگومحور و مستندها به بررسی مسائل اجتماعی و واکاوی ریشه‌های آن بپردازد.

«راهکارهای پرداخت رسانه‌ای به کودکان کار در سیما جمهوری اسلامی ایران»

نیز در ردیف پژوهش‌هایی قرار می‌گیرد که به نحوه ارائه اخبار این حوزه پرداخته است و در سال ۹۸ توسط علی امیری در دانشگاه صداوسیما جمهوری اسلامی ایران تدوین شده و تمرکزش بر تکدی‌گری کودکان به عنوان یکی از آسیب‌های اجتماعی است. محقق این‌گونه نتیجه گرفته است که صداوسیما در این حوزه دارای نقاط ضعف بسیاری است و این نقاط ضعف با همگرایی و تعامل با نهادهای دیگر و همچنین برنامه‌ریزی می‌تواند برطرف شود. در این تحقیق موانع درون‌سازمانی و همچنین موانع بیرونی شناسایی و راهکارهایی برای رفع آن‌ها ارائه شده است. هرچند این پژوهش تنها به طور خاص بر ریشه‌یابی و بیان راهکارهای پرداخت رسانه‌ای به یکی از آسیب‌های اجتماعی متمرکز شده و نگاهی کلی به موضوع آسیب‌های اجتماعی نداشته است.

مقاله «سیاست‌های اجتماعی پیشنهادی در حوزه کنترل

و کاهش آسیب‌های اجتماعی در ایران» نیز که به قلم حسن موسوی چلک، عزت‌اله سام‌آرام و سیداحمد حسینی در سال ۱۳۹۷ تدوین شده به حیطه سیاست‌گذاری و مدیریت آسیب‌های اجتماعی ورود و تأکید کرده است که باید برای ترسیم نقشه راه

مدیریت آسیب‌های اجتماعی با پرهیز از سیاست‌گذاری‌های سلیقه‌ای، بهره‌گیری از همه ظرفیت‌های بخش دولتی و غیردولتی، مدیریت بهینه منابع، اولویت‌دهی سیاست‌گذاری‌های اجتماعی و افزایش فراگیری اقدام شود. هرچند ۳۲ سیاست در این پژوهش احصا شده اما به طور مستقیم به راهکارها و سیاست‌هایی که باید از سوی رسانه ملی و به ویژه در بخش اخبار مورد توجه قرار بگیرد اشاره‌ای نشده است. تنها در سیاست پیشنهادی ۲۶ بر استفاده از ظرفیت رسانه‌های همگانی در زمینه اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی در حوزه کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی تأکید شده است.

«وضعیت یا مسئله اجتماعی: تأثیر رویدادها بر پوشش

رسانه‌ای بی‌خانمانی» توسط ریچل بست در سال ۲۰۱۰ به رشته تحریر درآمده، در نشریه دانشگاه آکسفورد منتشر شده و بر اثرسنجی پوشش رسانه‌ای آسیب‌ها متمرکز است. این مقاله به پوشش رسانه‌ای بی‌خانمانی به عنوان یک آسیب اجتماعی در رسانه‌های مکتوب پرداخته و بر ضرورت برجسته‌سازی اخبار اجتماعی تأکید دارد. در نتیجه‌گیری آمده است که پوشش مشکلات اجتماعی تمام ظرفیت رسانه‌ها را در برنمی‌گیرد و پوشش همه مشکلات اجتماعی به یک اندازه مترکیم نیست. وقتی مدافعان و مقامات دولتی کنفرانس‌های مطبوعاتی برگزار یا مطالباتی را تکرار می‌کنند، می‌توانند مقالاتی را در رسانه‌ها منتشر کنند که بیشتر بر مشکلات اجتماعی تمرکز می‌کنند. این اقدامات می‌تواند تراکم کلی پوشش معضلات اجتماعی را در رسانه افزایش دهد و توجه بیشتری را به سمت مشکلات پیش روی جامعه جلب کند. این دریافت اهمیت اقدامات نهادینه شده در جلب‌توجه به مشکلات اجتماعی را برجسته می‌کند.

پژوهش «پوشش رسانه‌ای خودکشی رابین ویلیامز در

رسانه‌های آمریکایی» نیز در گروه دوم قرار می‌گیرد و توسط دو محقق به نام‌های ویکتوریا کارمایکل و راب وایتلی در سال ۲۰۱۹ به چاپ رسیده است. پژوهش‌گران در این تحقیق، مقالات و اخبار مرتبط با خودکشی رابین ویلیامز را در ۱۰ روزنامه معتبر آمریکایی گردآوری کرده‌اند. شواهد نشان داده است که نرخ خودکشی می‌تواند به دنبال خودکشی یک فرد مشهور یا همسال، افزایش یابد، که گاهی اوقات به عنوان "سرایت خودکشی" شناخته می‌شود. خطر سرایت به ویژه زمانی که پوشش رسانه‌ای مفصل و پرشور باشد، زیاد است. بنابراین روزنامه‌نگاران باید دقت کنند تا روند مشاهده شده را برای استفاده از گزارش خودکشی به عنوان فرصتی برای گفت‌وگو و بحث در مورد موضوعات گسترده‌تر پیشگیری از خودکشی و سلامت روان، که می‌تواند آگاهی را افزایش داده و کمک‌جویی را تقویت کند، ادامه دهند و برای بهبود گزارش‌های خودکشی که به نوبه خود ممکن است سرایت خودکشی را کاهش دهد به مداخلات، توصیه‌ها و روش‌های جدید توجه کنند.

ریاست‌جمهوری سال ۱۹۶۸ آمریکا مطالعه و این فرضیه را مطرح کردند که رسانه‌های جمعی برای هر مبارزه سیاسی اولویت‌هایی را تعیین می‌کنند و بر اهمیت نگرش‌ها راجع به موضوعات سیاسی اثر می‌گذارند. (سورین و تانکارد، ۱۳۹۷: ۳۲۶-۳۲۷)

کاربست نظریه برجسته‌سازی در پوشش خبری آسیب‌های اجتماعی نیز از اهمیت تعیین اولویت‌ها برای توجه به مسائل اجتماعی نشأت می‌گیرد. با بهره‌گیری از اصول نظریه برجسته‌سازی می‌توان به اولویت‌های ذهنی مردم با هدف گفتمان‌سازی و مطالبه‌گری پیرامون مقابله با آسیب‌های اجتماعی جهت داد. همچنین می‌توان سیاست‌گذاران را به سمت برنامه‌ریزی اصولی و جامع جهت کاهش بار آسیب‌های اجتماعی سوق داد.

نظریه مسئولیت اجتماعی: این نظریه فعالیت مطبوعات آزاد را بدون هیچ‌گونه سانسوری مجاز می‌داند؛ اما در عین حال تأکید دارد که محتوای مطبوعات باید در هیأت عمومی بحث شود و رسانه‌ها باید هرگونه التزام ناشی از مداخلات عمومی یا خودتنظیمی حرفه‌ای یا هر دو را بپذیرند. این نظریه هم در دل نظریه اقتدارگرایانه و هم در دل نظریه آزادی‌خواهانه نهفته است؛ زیرا از یک سو رسانه را آزاد می‌داند و از سوی دیگر به وجود کنترل‌های خارجی معتقد است. نظریه مسئولیت اجتماعی از گزارش واقعیت‌ها فراتر رفته و به گزارش تفسیری (تحقیقی) تبدیل می‌شود. این نظریه با ارائه سطح بالایی از دقت، حقیقت و اطلاعات به ایجاد حرفه‌ای‌گرایی در رسانه‌ها کمک کرد.

نظریه مسئولیت اجتماعی شکل‌گیری خود را مرهون اقدام کمیسیون آزادی مطبوعات آمریکا می‌داند. این نظریه، مفهومی فراتر از قانون است و به نقشی مربوط می‌شود که سازمان‌ها در بهتر شدن جامعه انجام می‌دهند. مضمون اصلی این نظریه آن است که آزادی و مسئولیت دو روی یک سکه هستند و همان‌گونه که رسانه‌ها حق دارند از دولت و سایر نهادها انتقاد کنند، در قبال مصالح و منافع ملی و پاسخ به نیازهای جامعه نیز مسئول‌اند. در این نظریه، اصل بر ایجاد پیوند میان استقلال و آزادی رسانه‌ها با وظایف و مسئولیت‌های اجتماعی آن‌ها است. نظریه مذکور تأکید می‌کند که رسانه‌ها باید در عین پاسخ‌گویی به نیازهای مخاطبان، در برابر فعالیت‌های خود نیز مسئولیت داشته باشند و وظایف اجتماعی خود را محدود به گیرندگان پیام یا مالکان رسانه‌ها ندانند. (مهدی‌زاده، ۱۳۸۹: ۹۳).

انتخاب نظریه مسئولیت اجتماعی نیز از این‌رو صورت گرفت که پوشش اخبار آسیب‌های اجتماعی در رسانه ملی از یک‌سو در راستای عمل به تعهداتش در قبال نظام محسوب شده و از سوی دیگر در برابر آگاهی‌دهی، اطلاع‌رسانی صحیح و حمایت از حقوق

مقاله «سوءاستفاده جنسی از کودکان و رسانه‌ها» نیز تأثیر پوشش رسانه‌ای آزار جنسی را بر دیدگاه عموم نسبت به کلیسای کاتولیک بررسی می‌کند. پرادپ نایر در سال ۲۰۱۹ با تأکید بر نقش رسانه‌ها برای آگاه‌سازی اجتماعی نسبت به موضوع سوء استفاده جنسی از کودکان تأکید کرده است که رسانه‌ها می‌توانند از طریق پوشش خبری، ارائه تجزیه و تحلیل‌های مختلف و یک برنامه اجتماعی، نقش مهمی را در پیشگیری از بروز چنین مسائلی ایفا کنند. همچنین نتایج حاکی از آن بود که رسانه‌ها می‌توانند از طریق پوشش خبری این موضوعات، در بالا بردن درک و آگاهی جامعه نسبت به موضوع سوءاستفاده جنسی از کودکان کمک کنند. همچنین رسانه‌ها می‌توانند یک الگوی مشخص و دقیق را برای پوشش اتفاقات مرتبط با این موضوع دنبال و در زمینه پیشگیری از بروز این مسائل، مؤثرتر عمل کنند.

همان‌طور که از نظر گذشت پژوهش‌های صورت گرفته جامع و چندبعدی نیستند و بعضاً یک آسیب را به طور تخصصی مورد مذاقه قرار داده‌اند و یا آنکه در حیطه سیاست‌گذاری‌های کلان کم‌تر به رسانه ملی و به ویژه پوشش اخبار متمرکز شده‌اند. آنچه پژوهش حاضر را از پژوهش‌های مذکور متمایز می‌کند این است که ضمن بررسی مؤلفه‌های اثرگذار بر پوشش اخبار در حوزه اجتماعی، به نقش و جایگاه رسانه ملی در کاهش بار آسیب‌های اجتماعی توجه کرده و در پی شناخت سازوکارها و الزامات پرداخت رسانه‌ای آسیب‌های اجتماعی است.

چارچوب نظری

در این پژوهش از دو نظریه «مسئولیت اجتماعی رسانه‌ها» و «برجسته‌سازی» بهره گرفته شد.

برجسته‌سازی: این نظریه مدعی تأثیر رسانه‌ها بر شناخت و نگرش مردم و تعیین اولویت‌های ذهنی آنان از طریق انتخاب و برجسته‌سازی برخی موضوعات و رویدادها در قالب خبر و گزارش خبری است؛ به این معنا که رسانه‌ها با برجسته کردن برخی موضوعات و رویدادها، بر آگاهی و اطلاعات مردم تأثیر می‌گذارند. آن‌ها نمی‌توانند تعیین کنند که مردم «چگونه» ببینند؛ اما می‌توانند تعیین کنند که «درباره چه» ببینند. (مهدی‌زاده، ۱۳۹۷: ۶۲)

برجسته‌سازی از جمله شیوه‌هایی است که از طریق آن رسانه‌های جمعی می‌توانند بر عامه مردم تأثیر بگذارند. برجسته‌سازی یعنی این اندیشه که رسانه‌های خبری با ارائه خبرها، موضوعاتی را تعیین می‌کنند که عامه راجع به آن‌ها فکر کنند. مک کامبز و شاولین مطالعه‌ای سیستماتیک را درباره فرضیه برجسته‌سازی در سال ۱۹۷۲ گزارش کرده‌اند. آن‌ها برجسته‌سازی را در مبارزه انتخابات

زیر، روایت بهتری از ماتریس سوات را نمایش می‌دهد: (تصویر ۱) برای تبیین وضعیت نواحی استقرارپذیری استراتژیک، محاسباتی برای تعیین میزان اهمیت، ضریب اهمیت، وزن و امتیاز هر کدام از متغیرها انجام و با مشخص شدن ناحیه استراتژیک، راهبردهای کلیدی برای سازمان در این مقاله با توجه به وضعیت و شرایط فعلی، استخراج و مبنای برنامه‌ریزی قرار گرفت. (تصویر ۲)

یافته‌های پژوهش

به منظور انتخاب استراتژی برتر و ترسیم نواحی استقرارپذیری استراتژیک، مراحل زیر طی شد:

* شناسایی متغیرهای مربوط به هر یک از نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید

* شناسایی میزان اهمیت هر یک از متغیرها در نقاط چهارگانه قوت، ضعف، فرصت و تهدید

* محاسبه وزن و امتیاز هر نقطه و درنهایت محاسبه امتیاز نهایی عوامل داخلی و خارجی

* ترسیم محور مختصات سوات و مشخص کردن ناحیه استراتژیک در یکی از چهار ناحیه تهاجمی (توسعه‌ای)، تنوع (رقابتی) تغییر جهت (محافظه‌کارانه) و تدافعی (کاهش)

بر این اساس، مقوله‌های اصلی در قالب چهار محور کلی نقاط قوت، ضعف، تهدیدهای خارجی و فرصت‌های بیرونی تقسیم‌بندی شدند. در دسته‌بندی کلی ۱۲ نقطه قوت، ۴۵ نقطه ضعف (نقاط ضعف در فرایند تهیه و پردازش اخبار، نقاط ضعف خبرنگاران، نقاط ضعف دبیران خبر و سایر نقاط ضعف)، ۱۰ فرصت بیرونی و ۲۹ تهدید خارجی استخراج شد.

سپس برای شناسایی میزان اهمیت هر یک از متغیرها از چهار تن از کارشناسان خواسته شد که به مقولات استخراج‌شده امتیاز دهند و میزان اهمیت آن را مشخص کنند تا بتوان با انجام محاسبات لازم، رتبه و امتیاز هر کدام از زیرمقوله‌ها و به عبارت دیگر اولویت‌های هر دسته را مشخص کنیم. برای این امر، افراد منتخب به ترتیب رتبه‌ای بین یک تا چهار (به‌عنوان میزان اهمیت از خیلی کم = ۱ تا خیلی زیاد = ۲) و امتیازی بین صفر تا ۱۰ (به‌عنوان ضریب اهمیت) به هر کدام از زیرمقوله‌ها دادند که نمره ۱ بیانگر ضعف اساسی در برابر آن عامل، نمره ۴ بیانگر واکنش مناسب به آن عامل و نمرات ۲ و ۳ حد میان این دو نمره است. امتیاز و وزن‌دهی به مقولات، در دو ماتریس جداگانه برای عوامل داخلی و خارجی انجام شد.

سپس برای تعیین نمره نهایی هر عامل، ضریب هر عامل در نمره آن ضرب و مجموع نمره‌های نهایی هر عامل محاسبه شد تا در نهایت امتیاز نهایی مشخص شود. به طور کلی در این محاسبات،

افراد، مسئول است. همان‌طور که در اصل دوم نظریه مسئولیت اجتماعی بر ضرورت شناسایی و استفاده از عناصر و مؤلفه‌های اثرگذار برافزایش استانداردهای حرفه‌ای خبر در مسیر اطلاع‌رسانی صحیح تأکید شده است.

روشن‌شناسی پژوهش

تحقیق پیش رو در زمره تحقیقات کیفی قرار می‌گیرد. به منظور جمع‌آوری اطلاعات از ابزار مصاحبه و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش سوات استفاده شد. ابتدا تعریف مسئله با توجه به مطالعات کتابخانه‌ای و آرشیوی انجام و پس از ثبت داده‌های اولیه، طراحی سؤالات مصاحبه بر اساس مطالعات و تجارب علمی مؤلفین انجام شد. پس از انجام مصاحبه با خبرگان، اطلاعات حاصل استخراج، کدگذاری و مقوله‌بندی شده و داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودا مرتب شدند. تجزیه، تحلیل و سازمان‌دهی داده‌ها و مفاهیم به دست آمده نیز با استفاده از روش سوات انجام شد. بر این اساس نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای پوشش خبری آسیب‌های اجتماعی استخراج و پس از انجام محاسباتی، راهبردهای سوات احصا و راهبردهایی از دل آن طراحی شد.

جامعه مورد بررسی، کارشناسان حوزه ارتباطات، خبر و جامعه‌شناسان هستند. در این پژوهش از نمونه‌گیری هدفمند استفاده و افراد شرکت‌کننده بر اساس دانش و اطلاعات خاصی که درباره موضوع مدنظر داشتند و با هدف درمیان‌گذاشتن این اطلاعات انتخاب شدند. تعداد و حجم نمونه تا دریافت اطلاعات کافی برای پاسخ به سؤالات تحقیق، بررسی جوانب مختلف موضوع تحقیق و تکمیل ابعاد راهبردهای منتج بر اساس آزمون اشباع نظری ادامه یافت و با ۱۸ تن از خبرگان مصاحبه انجام شد. در این پژوهش، به منظور سنجش قابلیت اعتماد از چند روش برای گردآوری داده‌ها استفاده و در موارد ضروری از روش اسنادی کمک گرفته شد. فایل‌های حاصل از مصاحبه نیز ثبت و ضبط و از سوی خبرنگاران حاضر در پژوهش به عنوان ناظران بیرونی کنترل شد و آن‌ها سوگیری‌های احتمالی را متذکر شدند.

همان‌طور که گفته شد برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از تکنیک سوات استفاده شد. سوات از جمله روش‌های متداولی است که در فرایند تدوین استراتژی‌ها به کار می‌رود و مخفف نقاط قوت (Strengths)، ضعف (Weaknesses)، فرصت‌ها (Opportunities) و تهدیدها (Threats) است. این ماتریس قادر است ابتدا شناخت مفیدی از موضوع مورد مطالعه ارائه دهد و به مدیران به عنوان تحلیلی قابل توجه در فرایند برنامه‌ریزی کمک کند. (شریف‌زادگان و ملک‌پور اصل، ۱۳۹۲: ۶۶)

در این روش، از تلاقی عوامل داخلی و خارجی، چهار دسته استراتژی یا راهبرد قوت - ضعف (SO)، ضعف - فرصت (WO)، قوت - تهدید (ST) و ضعف - تهدید (WT) اصل می‌شود. تصویر

جمع امتیاز نهایی ماتریس عوامل خارجی ۲,۱۵۵ شد که آن هم حاکی از غلبه تهدیدها بر فرصت‌ها است. با قراردادن دو عدد به دست‌آمده فوق در محور مختصات سوات، نمره نهایی، موقعیت پوشش خبری آسیب‌های اجتماعی مشخص شد و نشان داد که موقعیت فعلی پوشش خبری آسیب‌های اجتماعی در خانه WT قرار دارد و به معنای لزوم اتخاذ راهبردهای تدافعی است. (تصویر ۳)

نقطه استراتژیک WT به معنای قرار گرفتن در نامطلوب‌ترین وضعیت است که نشان می‌دهد سازمان صداوسیما با تهدیدهای عمده محیطی روبه‌رو است و منابع آن نیز ضعیف‌اند؛ بنابراین نیازمند اتخاذ استراتژی‌هایی است که سطح مداخله را به وسیله تحلیل سوات کاهش داده یا متوقف کند. در ناحیه WT رویکرد غالب، عقب‌نشینی یا کاهش است که در قالب این استراتژی باید از سطح فعالیت‌ها و روندها کاسته شود، وگرنه شکست روبه‌های عملکردی در آینده نزدیک حتمی خواهد بود.

بحث و نتیجه‌گیری

ماهیت پیچیده و چندعاملی آسیب‌های اجتماعی، اهمیت مواجهه تخصصی با این موضوع را دوچندان می‌کند، چه بسا واکنش اشتباه، شتاب‌زده، دیر هنگام و یک‌جانبه یک رسانه به یک آسیب اجتماعی به مراتب بر میزان آسیب‌زایی آن بیافزاید. بنابراین لازم است رسانه ملی به استانداردها و مکانیزمی مجهز باشد تا بتواند موضوعات مختلف خبری را به نحو مطلوب، بی‌طرفانه و به موقع پوشش دهد، در غیر این‌صورت در عصر کنونی که با بروز و ظهور بی‌حد و حصر شبکه‌های اجتماعی و ماهواره‌ای مواجهیم، سازمان صداوسیما مرجعیت خبری خود را از دست داده و با ریزش هر روزه مخاطبانش مواجه می‌شود. از جمله تبعات ورود غیر حرفه‌ای سازمان صداوسیما به مقوله حساسی چون آسیب‌های اجتماعی، افزایش بی‌اعتمادی، کاهش امید و سرمایه اجتماعی است.

با توجه به نتایج به دست‌آمده از پژوهش پیش رو می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که سازمان صداوسیما در زمینه پوشش اخبار به ویژه در حوزه اجتماعی به طور عام و آسیب‌های اجتماعی به طور خاص با ضعف‌های جدی و تهدیدات بحرانی مواجه بوده و لازم است با اتخاذ راهبردهای تدافعی، به سمت کاهش ضعف‌ها و تهدیدهای خارجی حرکت کند تا بتواند در بازگشت اعتماد مخاطب و افزایش اثرگذاری اخبار خود در این حوزه نقش ایفا کند.

همچنین بر اساس آنچه نظریه «برجسته‌سازی» بر آن صحه می‌گذارد می‌توان نتیجه گرفت که رسانه ملی باید بتواند در قالب افزایش تعامل با کارشناسان حوزه اجتماعی و متولیان دستگاه‌های تقنینی و اجرایی، برنامه جامعی برای کنترل و مقابله با آسیب‌های

اگر میانگین نمرات کم‌تر از ۲,۵ باشد، به معنای ضعف سازمانی و اگر بیشتر از ۲,۵ باشد، به معنای قوت سازمانی است. با قرار دادن اعداد حاصله در محور مختصات سوات، محل قرارگیری آن در یکی از چهار ناحیه مشخص شد.

پس از تشکیل جدول محاسبات سوات، نمره هر کدام از عوامل مشخص شدند. در ادامه به رتبه متغیرها برحسب توضیحات فوق اشاره و جداول نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای احصا شده به همراه فراوانی پاسخ مصاحبه‌شوندگان و امتیاز نهایی هر کدام از نظر می‌گذرد: از این رهگذر، «ساخت تولیدات تعاملی با مشارکت مردم» در رسانه ملی (۰,۱۳۶) بالاترین امتیاز را در میان نقاط قوت به دست آورد و پس از آن، «قابلیت مستند بودن گزارش‌های خبری» (۰,۱۱۶) و «انعکاس مطالبات مردمی» (۰,۱۱۲) به عنوان عالی‌ترین نقاط قوت مشخص شدند. (جدول ۱)

«کم‌توجهی به تفسیر و تحلیل اخبار آسیب‌ها» (۰,۰۳۷)، «محدودیت‌ها و خط قرمزهای رسانه ملی در بیان برخی آسیب‌های حساس» (۰,۰۳۶)، «رویکرد منفعلانه، نبود شفافیت، پردازش نامناسب گزارش‌های خبری» (۰,۰۳۴)، «ضعف دبیران و سردبیران خبری در سناریونویسی و نداشتن سیر داستانی مناسب گزارش‌های خبری» (۰,۰۳۴)، «ساختار اداری خاص صداوسیما و نداشتن ساختار حرفه‌ای رسانه‌ای» (۰,۰۳۳)، «فقدان سیاست‌گذاری متمرکز درباره نحوه پوشش خبری آسیب‌ها» (۰,۰۳۱)، «سرعت پایین در واکنش و اقدام، تأخیر در پرداختن به موضوع» (۰,۰۳۱)، «نبود مطالعه جنبی و جدی خبرنگاران در حوزه تخصصی اجتماعی» (۰,۰۲۴)، به ترتیب به عنوان بحرانی‌ترین ضعف‌ها شناسایی شدند. (جدول ۲)

«اتکا به تکالیف قانونی صداوسیما برای همراه کردن نهادهای دیگر» (۰,۱۷۲) و «استفاده از ظرفیت نهفته مردم و شهروند خبرنگاری در تهیه اخبار» (۰,۱۵۶) نیز به عنوان عالی‌ترین فرصت‌های بیرونی شناسایی شدند. (جدول ۳)

همچنین «فعالیت موازی شبکه‌های معاند، ایجاد تشکیک و جلب اعتماد مردم» (۰,۰۵۶)، «گسترش نفوذ شبکه‌های اجتماعی در مردم و جنبه رقابتی آن» (۰,۰۵۵) و «ریزش توجه‌برانگیز مخاطبان صداوسیما و کاهش تدریجی اعتماد آن‌ها» (۰,۰۴۴) نیز به عنوان جدی‌ترین تهدیدات خارجی مطرح هستند. (جدول ۴)

جمع‌بندی داده‌ها

در نهایت داده‌های حاصل از تجزیه و تحلیل دو ماتریس عوامل داخلی و خارجی نشان داد که جمع امتیاز نهایی ماتریس ارزیابی عوامل داخلی ۱,۷۰۸ است، یعنی ضعف‌ها بر قوت‌ها غلبه دارد. همچنین

مطلوب و صادقانه آسیب‌های اجتماعی» احصا و تأکید شده است. در نهایت ۱۴ راهبرد برای پوشش اخبار آسیب‌های اجتماعی با توجه به پرسش اصلی پژوهش، از ترکیب نقاط ضعف درونی و تهدیدهای خارجی، با توجه به وضعیت حال حاضر سازمان صداوسیما در زمینه پوشش اخبار آسیب‌های اجتماعی، با بهره‌مندی از چارچوب نظری پژوهش و در راستای چشم‌انداز و مأموریت‌های این سازمان به دست آمد که به شرح زیر است. در خاتمه نیز الگویی در قالب ارائه راهبردهای پوشش خبری آسیب‌های اجتماعی ارائه شده است.

WT1: کاستن از پیچیدگی و رشد روزافزون آسیب‌های اجتماعی با توجه جدی‌تر به ابعاد مختلف یک آسیب و تفسیر و تحلیل اخبار به جای پرداختن صرف به آن‌ها.

WT2: افزایش شمار گزارش‌های میدانی، سرعت‌بخشیدن به روند انتشار اخبار در کنار تقویت کانال‌های توزیع خبر در شبکه‌های اجتماعی با هدف رقابت بهتر و پیشی‌گرفتن رسانه ملی از شبکه‌های اجتماعی.

WT3: برگزاری دوره‌های آموزشی برای خبرنگاران و دبیران برای تقویت قدرت پردازش و سناریونویسی برای گزارش‌های خبری و اتخاذ رویکردهای اقناعی و فعالانه‌تر به منظور کاهش بی‌اعتمادی مردم نسبت به رسانه ملی و خنثی‌سازی فعالیت شبکه‌های معاند.

WT4: نظارت بر اجرای ضوابط حرفه‌ای خبر در تحریریه‌ها، دادن اختیار و استقلال کاری بیشتر به خبرنگاران و حمایت از آن‌ها برای پیگیری برخی اخبار.

WT5: حرکت صداوسیما به سمت بهبود تعامل با مخاطب، دریافت بازخورد واقعی از او و نیازسنجی واقعی در حوزه اجتماعی برای بازگرداندن اعتماد از دست رفته و بازیابی مخاطبان.

WT6: لزوم تدوین سیاست رسانه‌ای متمرکز در حوزه پوشش خبری آسیب‌های اجتماعی در جهت کاستن از حجم انتقادهای منفی، اتهام سیاه‌نمایی و واکنش‌های منفی نسبت به تلویزیون و جلوگیری از بازتولید آسیب‌ها ناشی از پرداختن افراطی و هیجانی.

WT7: لزوم برخورداری از یک چشم‌انداز و نگاه راهبردی بلندمدت در حوزه پوشش آسیب‌های اجتماعی با چشم‌انداز کاهش انباشت سیاست‌ها و قوانین مزاحم بیرونی در مسیر اطلاع‌رسانی رسانه.

WT8: تربیت نیروی تخصصی اجتماعی و اهتمام جدی خبرنگاران و دبیران خبر به مطالعه جدی و تخصصی در حوزه آسیب‌های اجتماعی با هدف مواجهه تخصصی با آسیب‌ها شده و کاستن نگرش منفی مردم به خبرنگاران صداوسیما.

WT9: تلاش برای کاهش محدودیت‌ها و خط قرمزهای رسانه ملی در بیان برخی آسیب‌های حساس و ترغیب حضور کارشناسان در رسانه بدون در نظر گرفتن خط‌کشی‌های سیاسی.

اجتماعی طراحی کرده و البته در عمل به بندهای این برنامه نیز اهتمام جدی داشته باشد؛ دست‌اندرکاران این حوزه می‌توانند در اولویت‌بندی و همچنین نحوه پردازش اخبار به سیاست‌گذاران خبر در رسانه ملی کمک کرده و در قالب اتاق فکری، در راهبری موضوعات تخصصی و حساس، یاری‌رسان باشند. توجه به دغدغه‌های مردمی، عملکرد فراجانحی صداوسیما و اطلاع‌رسانی بی‌طرفانه نیز می‌تواند موجب افزایش ضریب اعتماد عمومی شده و در نهایت به افزایش میزان تأثیرپذیری مردم از پیام‌های آموزشی با رویکرد پیشگیرانه و کنترلی آسیب‌های اجتماعی نهفته در اخبار کمک کند. دقیقاً در همین نقطه است که رسانه ملی می‌تواند بر نحوه نگرش و نوع نگاه مردم به آسیب‌های اجتماعی اثر گذاشته و اولویت‌های آن‌ها را برای مطالبه‌گری پیرامون حل مسائل اجتماعی از سوی متولیان امر تعیین کند.

همچنین با عنایت به نظریه «مسئولیت اجتماعی» است، لازم است رسانه ملی با درپیش گرفتن رویکردهای اصلاحی در ساختار، نوع روابط فراسازمانی، بازنگری جدی در نحوه گزینش خبرنگاران، برنامه‌ریزی برای تربیت خبرنگاران تخصصی حوزه اجتماعی و ترتیب‌دادن دوره‌های بازآموزی، نسبت به ارتقای استانداردهای حرفه‌ای خبر اقدام کند.

در پژوهش‌های پیشین نیز بر نکاتی چون «هم‌گرایی و تعامل با نهادهای دیگر در جهت کاهش نقاط ضعف رسانه ملی در این حوزه»، «واکاوی ریشه‌های بروز مسائل اجتماعی در برنامه‌های خبری مختلف»، «به روز آوری اطلاعات و دانش خبرنگاران در زمینه پوشش اخباری چون خودکشی»، «افزایش درک و آگاهی جامعه نسبت به موضوعات مربوط»، «ضرورت برجسته‌سازی اخبار اجتماعی» و «ضرورت ارائه الگوی مشخص و دقیق برای پوشش اتفاقات مرتبط با این موضوع» اشاره شده بود که نتایج احصا شده از یافته‌های حاصل از مصاحبه با خبرگان نیز مؤید همین نکات است؛ ضمن آنکه به صورت تخصصی راهبردهایی برای پوشش هر چه بهتر و حرفه‌ای‌تر اخبار آسیب‌های اجتماعی برای سازمان صداوسیما که وجوه تمایزی با دیگر انواع رسانه از حیث مأموریت، مخاطب و همچنین ویژگی‌های بصری دارد به دست داده است که آن را از دیگر پژوهش‌های انجام شده تا کنون، متفاوت می‌کند.

به عنوان مثال از پوشش رویدادمدار و تک بعدی یک آسیب اجتماعی به جای پوشش فرایندها به عنوان یک نقطه ضعف یاد شده است. در مقابل توجه به همه جوانب یک آسیب اجتماعی و تفسیر و تحلیل خبر به منظور واکاوی ریشه‌های بروز یک آسیب اجتماعی، به عنوان یکی از محوری‌ترین راهبردها در راستای کاستن از پیچیدگی و رشد افزون آسیب‌های اجتماعی - به عنوان یک تهدید خارجی - و در جهت مأموریت سازمان صداوسیما مبنی بر «ریشه‌یابی، پوشش

بحران خیز و پراسیب»، «مفاسد اخلاقی» و «حاشیه‌نشینی» که در کنار «اعتیاد» و «طلاق» جزو پنج آسیب اجتماعی هستند که در اولویت رسیدگی از سوی رهبری قرار گرفته و برای انجام آن تقسیم کار ملی میان دستگاه‌های اجرایی صورت گرفته، اما مصادیق آن به روشنی مشخص نشده و تحقیقات جامعی پیرامون ارتباط آن با رسانه انجام نشده است نیز مورد توجه قرار بگیرد.

WT10: استفاده بیشتر از کارشناسان و متخصصان حوزه ارتباطات و علوم اجتماعی برای کمک به شکل‌گیری مطالبه عمومی برای پیشگیری از آسیب‌ها و حمایت از انجام پژوهش‌های راهبردی و موردی در این زمینه.

WT11: بهره‌مندی بیشتر از گزارش‌های مردمی و ظرفیت شهروند خبرنگاران و تسهیل دسترسی اقلیت‌های اجتماعی به منابع قدرت.

WT12: بازنگری در ساختارها و رویه‌های موجود رسانه ملی و حرکت به سمت مقابله با فشارهای سیاسی بیرونی و امکان نقد صریح.

WT13: تلاش برای گفتمان‌سازی در حوزه اجتماعی با رویکرد تمرکز بیشتر نظام بر حل مسائل روزافزون اجتماعی و توجه بیشتر به آموزش و پیشگیری از بروز آسیب‌ها و مواجهه درست با محدودیت‌های فرهنگی بیرونی برای پوشش آسیب‌ها.

WT14: تربیت خبرنگاران حرفه‌ای در حوزه اجتماعی و به ویژه آسیب‌های اجتماعی و توجه به ارتقای حرفه‌ای خبرنگاران، الزام به پیگیری همه‌جانبه اخبار آسیب‌ها از سوی خبرنگاران و تلاش برای تغییر نگاه غیرحرفه‌ای مسئولان نسبت به رسانه و ترغیب حضور آن‌ها برای پاسخ‌گویی مؤثر.

پیشنهاد‌های نظری و کاربردی

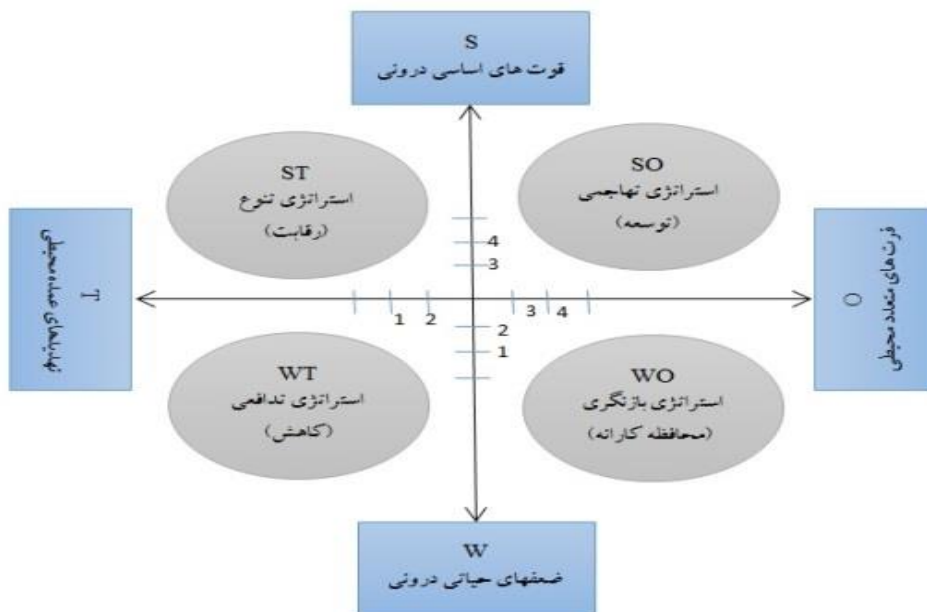
برنامه‌ریزی برای پیاده‌سازی راهبردهای اولویت‌داری نظیر تربیت تخصصی نیروی خبرنگار برای بخش اجتماعی، بازنگری در فرایند تهیه اخبار و رفع فوری برخی نقاط ضعف جدی نظیر ضعف در سناریوپردازی گزارش‌های خبری از طریق برگزاری مستمر دوره‌های آموزشی ضمن خدمت، تقویت بنیه علمی و بنیان پژوهشی معاونت سیاسی به ویژه با همکاری نهادهای مرتبط بیرونی در قالب پروژه‌های مشترک، توسعه تعاملات با خبرگان و نهادهای بیرونی در زمره پیشنهادات کاربردی قرار می‌گیرند.

آسیب‌شناسی بخش‌های مختلف خبری در حوزه پوشش اخبار آسیب‌های اجتماعی، تعریف و طراحی پروژه‌های تحقیقاتی با محوریت بررسی پروتکل‌های رسانه‌ای رسانه‌های خارجی در این زمینه و طراحی مدل جامع بومی، مطالعه بر روی نحوه پوشش اخبار آسیب‌های حساس مانند خودکشی، مصاحبه با کارشناسان و خبرنگاران رسانه‌های خارجی به منظور ترسیم وضعیت پوشش اخبار آسیب‌های اجتماعی در سطح جهان، رفتن به سراغ ظرفیت‌های آشکار و پنهان حوزه آسیب‌های اجتماعی و مطالعه جانبی روی برنامه‌سازی‌ها، سریال‌ها و غیره از جمله پیشنهادات پژوهشی در این حوزه هستند. (تصویر ۴)

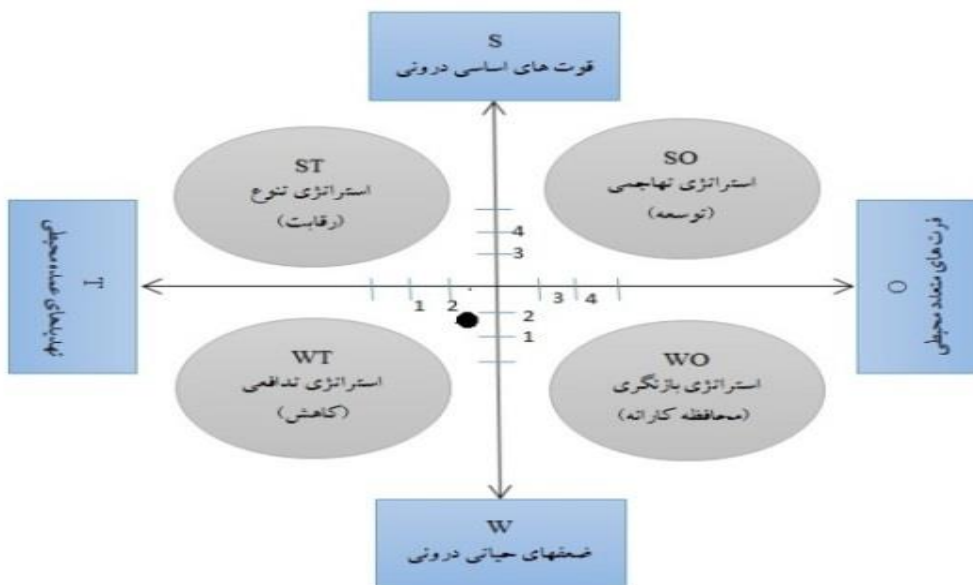
همچنین پیشنهاد می‌شود پژوهش‌هایی روی دوماحور «مناطق

عوامل داخلی		ماتریس سوات	
نقاط ضعف W	نقاط قوت S		
راهبردهای WO	راهبردهای SO	0	عوامل خارجی
راهبردهای WT	راهبردهای ST	I	

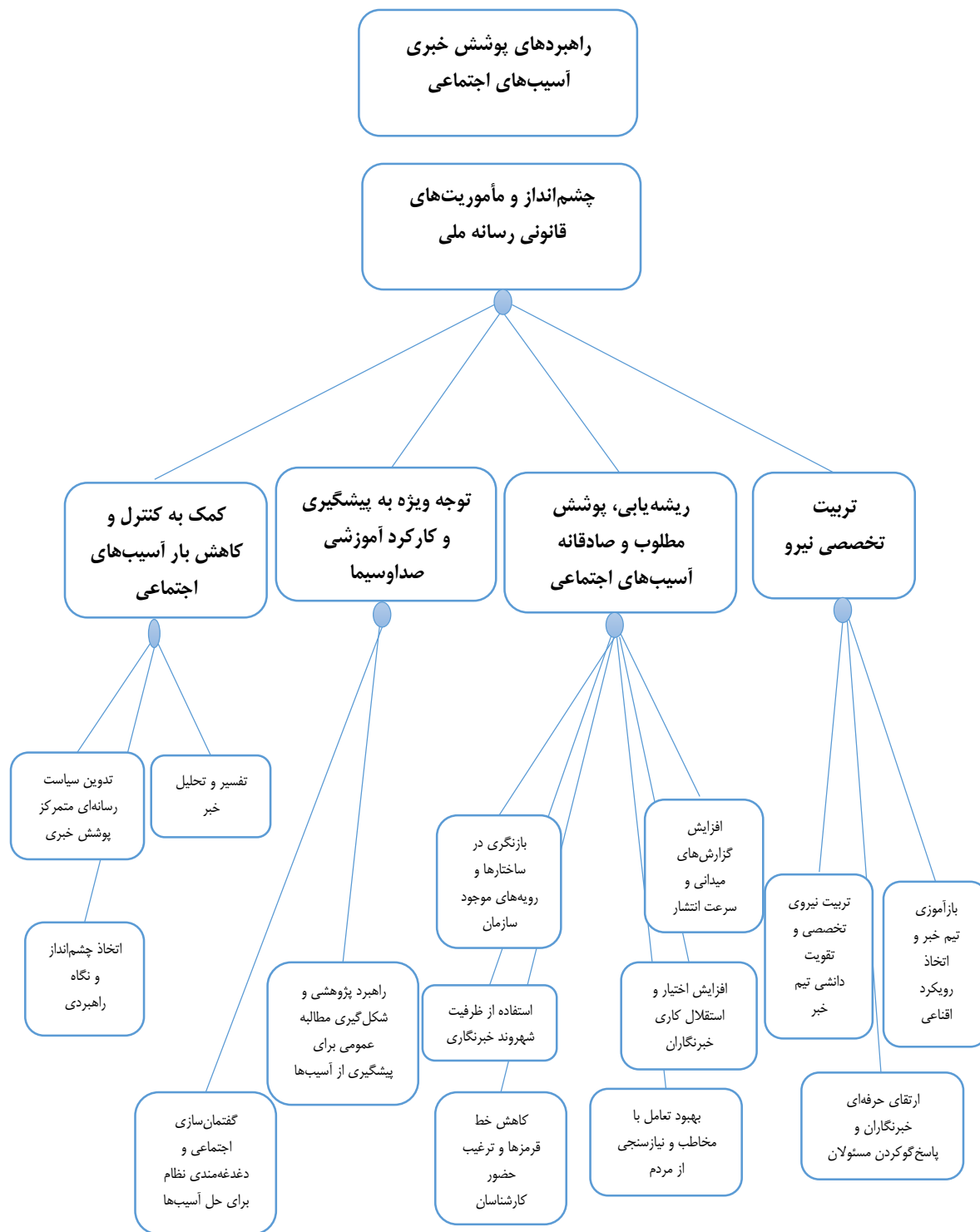
تصویر ۱- ماتریس سوات

تصویر ۲- استراتژی‌های ماتریس سوات

تصویر ۳- محور مختصات سوات

تصویر ۴- راهنمای پوشش خبری آسیب‌های اجتماعی

جدول ۱- نقاط قوت

امتیاز نهایی	فراوانی	نقاط قوت	ردیف
۰,۰۶	۳	بصری بودن و قدرت تصویر	S1
۰,۰۳	۳	فراگیری رسانه ملی و جامعه بالای مخاطبان	S2
۰,۱۱۶	۲	قابلیت مستند بودن گزارش‌های خبری	S3
۰,۰۹۶	۲	اعتبار، سندیت و مرجعیت رسانه‌های صداوسیما	S4
۰,۰۳۳	۲	تنوع شبکه‌های تلویزیونی	S5
۰,۰۱۲	۱	جدا کردن حساب معاندان با شهروندان معترض در پوشش آسیب‌ها	S6
۰,۱۱۲	۱	انعکاس مطالبات مردمی	S7
۰,۱۳۶	۱	ساخت تولیدات تعاملی با مشارکت مردم در رسانه ملی	S8
۰,۰۹۶	۱	کاهش فاصله زمانی وقوع آسیب تا تهیه و پخش گزارش در سال‌های اخیر	S9
۰,۰۷۶	۱	دست اول و معتبر بودن منابع خبری صداوسیما در مقابل دیگر رسانه‌ها	S10
۰,۰۰۹	۱	تدوین سند کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی در معاونت صدا	S11
۰,۰۷۶	۱	تمرکز بیشتر شبکه‌های مختلف بر موضوع آسیب‌ها در چند سال اخیر	S12

جدول ۲- نقاط ضعف

امتیاز نهایی	فراوانی	نقاط ضعف	ردیف	امتیاز نهایی	فراوانی	نقاط ضعف	ردیف
۰,۰۳۱۱	۸	نبود یک سیاست‌گذاری متمرکز درباره نحوه پوشش خبری آسیب‌ها	W24	۰,۰۳۴	۵	رویکرد منفعلانه، نبود شفافیت، پردازش نامناسب گزارش‌های خبری	W1
۰,۰۳۶	۷	محدودیت‌ها و خط قرمزهای رسانه ملی در بیان آسیب‌های حساس	W25	۰,۰۲۷	۵	کم‌توجهی به تفسیر و تحلیل اخبار آسیب‌ها	W2
۰,۰۳۰	۵	حضور کم‌رنگ و عدم مشورت با کارشناسان برای پوشش و راهکار	W26	۰,۰۱۴	۵	پیگیری نکردن رویداد بعد از وقوع	W3
۰,۰۲۷	۵	کمبود خبرنگار تربیت‌شده و حرفه‌ای حوزه اجتماعی	W27	۰,۰۳۱	۵	سرعت پایین در واکنش و اقدام، تأخیر در پرداختن به موضوع	W4
۰,۰۳۳	۴	ساختار اداری خاص صداوسیما و نداشتن ساختار حرفه‌ای رسانه‌ای	W28	۰,۰۱۶	۱	استفاده از تکنیک‌ها و قالب‌های خبری کهنه و سنتی	W5
۰,۰۱۸	۳	استفاده از خبرنگاران چندحوزه‌ای و غیرتخصصی در حوزه اجتماعی	W29	۰,۰۲۲	۱	فقدان رویکرد اقناعی در گزارش‌های خبری حوزه آسیب‌ها	W6
۰,۰۱۹	۳	حرکت تک‌بعدی رسانه در زمینه پوشش آسیب‌ها	W30	۰,۰۰۶	۱	محدودیت زمانی گزارش‌های خبری	W7
۰,۰۱۹	۲	دراولویت‌نبودن پخش خبر اجتماعی و غلبه اخبار سیاسی و اقتصادی	W31	۰,۰۰۱	۱	ذکر نکردن پیشینه و سابقه و تحولات مبتنی بر بروز یک آسیب	W8
۰,۰۲۸	۲	استفاده کم‌رنگ از ظرفیت شهروندخبرنگاران و گزارش‌های مردمی	W32	۰,۰۰۴	۱	غالب شدن فضای هیجانی در پوشش خبر یک بحران اجتماعی	W9
۰,۰۲۲	۲	پیگیری پراکنده آسیب‌های اجتماعی در رسانه ملی	W33	۰,۰۲۲	۱	تهیه اخبار و گزارش‌های آرشیوی	W10
۰,۰۱۵	۱	افراط و تفریط در پرداختن به موضوعات اجتماعی و تکرار اشتباهات	W34	۰,۰۱۶	۱	پوشش رویدادمدار آسیب‌های اجتماعی به جای پوشش فرایندمدار	W11

۰,۰۲	۱	کانال‌های ضعیف توزیع خبر در رسانه ملی	W35	۰,۰۲۳	۱	نبود چشم‌انداز و نگاه راهبردی بلندمدت	W12
۰,۰۰۶	۱	توصیه‌ناپذیر بودن صداوسیما	W36	۰,۰۳۴	۲	ضعف در سناریونویسی و نداشتن سیر داستانی مناسب گزارش خبری	W13
۰,۰۲۴	۱	عملکرد تحریریه‌ها بر مبنای روابط به جای ضوابط حرفه‌ای خبری	W37	۰,۰۲۱	۳	اشراف نداشتن دبیران به لایه‌های عمیق آسیب‌ها و نبود دانش تحلیلی	W14
۰,۰۱۲	۱	برچسب‌زنی به افراد آسیب‌دیده و قربانیان اجتماعی	W38	۰,۰۱۸	۲	کمبود مطالعه جنبی دبیران و سردبیران در حوزه تخصصی اجتماعی	W15
۰,۰۱۶	۲	گسترده‌سازی سازمانی و توسعه شبکه‌های ناکارآمد	W39	۰,۰۰۸	۱	نبود قاعده و استاندارد مشخص ارزیابی خبر برای دبیران	W16
۰,۰۰۴	۱	ارائه نکردن گزارش اثربخشی اقدامات از سوی صداوسیما	W40	۰,۰۱	۱	ایفای نقش دبیر خبر در حد کاتالیزور و متشکرکننده خبرهای کلیشه‌ای	W17
۰,۰۲۴	۳	ندادن نمره قبولی از سوی کارشناسان به صداوسیما در امر پیشگیری و مقابله	W41	۰,۰۲۴	۱	نبود مطالعه جنبی و جدی خبرنگاران در حوزه تخصصی اجتماعی	W18
۰,۰۲۶	۱	کم‌کاری در گفتمان‌سازی و ایجاد مطالبه عمومی مقابله با آسیب‌ها	W42	۰,۰۱۸	۲	قلت گزارش‌های میدانی و پشت‌میزنشین شدن خبرنگاران	W19
۰,۰۱۷	۱	استفاده صداوسیما از تابوهای کهنه در تعامل با مخاطب	W43	۰,۰۱۶	۳	حرکات نمایشی و شواف خبرنگار در صحنه حادثه	W20
۰,۰۲۴	۱	اهمیت نداشتن بازخورد مخاطب برای صداوسیما	W44	۰,۰۲۰	۶	پیگیری سطحی اخبار به قصد رفع تکلیف	W21
۰,۰۲۷	۱	نبود نیازسنجی واقعی مخاطبان در حوزه اجتماعی	W45	۰,۰۰۸	۲	غرور و احساس بی‌نیازی خبرنگاران برای ارتقای حرفه‌ای	W22
				۰,۰۰۶	۱	بازخواست و بازجویی از قربانیان اجتماعی به جای درک شرایط	W23

جدول ۳- فرصت‌ها

امتیاز نهایی	فراوانی	فرصت‌ها	ردیف
۰,۰۸	۴	اعتماد مردم و پیوند دیرینه بسیاری از آن‌ها با رسانه ملی	O1
۰,۱	۴	حضور تلویزیون در دورترین نقاط کشور و امکان فرهنگ‌سازی فراگیر	O2
۰,۱۵۶	۲	استفاده از ظرفیت نهفته مردم و شهروند خبرنگاری در تهیه اخبار	O3
۰,۱۳۲	۲	تعامل و اعتماد بیشتر مسئولان به رسانه ملی برای اطلاع‌رسانی	O4
۰,۱۴۴	۱	مرجعیت خبری و نقش الگویی صداوسیما برای رسانه‌های دیگر	O5
۰,۱۷۲	۱	اتکا به تکالیف قانونی صداوسیما برای همراه کردن نهادهای دیگر	O6
۰,۰۸۸	۱	علاقه روابط عمومی‌ها به همراه کردن صداوسیما در انعکاس رویدادها	O7
۰,۰۵۴	۱	تمایل همکاری تعداد زیادی از کارشناسان با صداوسیما	O8
۰,۱۳۶	۱	استفاده از ظرفیت رسانه‌های نوین و شبکه‌های اجتماعی	O9
۰,۰۰۳	۱	استفاده از ظرفیت سمن‌ها و خیریه‌ها	O10

جدول ۴- تهدیدها

امتیاز نهایی	فراوانی	تهدیدها	ردیف	امتیاز نهایی	فراوانی	تهدیدها	ردیف
۰,۰۱	۱	خطر جانی خبرنگار برای حضور در برخی مناطق پراسیب	T16	۰,۰۵۶	۱۰	فعالیت موازی شبکه‌های معاند، ایجاد تشکیک و جلب اعتماد مردم	T1
۰,۰۲۸	۱	سواد رسانه‌ای ناکافی و نگاه غیرحرفه‌ای مسئولان نسبت به رسانه	T17	۰,۰۵۵	۸	گسترش نفوذ شبکه‌های اجتماعی در مردم و جنبه رقابتی آن	T2
۰,۰۴۱	۱	تمرکز نظام بر حل مسائل اقتصادی و غفلت از مسائل روزافزون اجتماعی	T18	۰,۰۲۶	۴	هجمه و اتهام سیاه‌نمایی در صورت پوشش نادرست اخبار آسیب‌های حساس	T3
۰,۰۱۲	۱	رویکرد و نگاه منفی مردم به خبرنگاران صداوسیما	T19	۰,۰۴۴	۴	ریزش توجه‌برانگیز مخاطبان صداوسیما و کاهش تدریجی اعتماد آن‌ها	T4
۰,۰۲۰	۱	دسترسی نداشتن اقلیت‌های اجتماعی به منابع قدرت از جمله صداوسیما	T20	۰,۰۴	۴	پیدایی آسیب‌های اجتماعی، آسیب نوپدید و رشد فزاینده آن در جامعه	T5
۰,۰۳۷	۱	شکل‌نگرفتن مطالبه عمومی برای پیشگیری از آسیب‌ها	T21	۰,۰۲۴	۳	بازتولید آسیب اجتماعی در صورت توجه افراطی به آسیب‌ها	T6
۰,۰۳۲	۱	فقدان پژوهش‌های مشخص و مطالعات موردی درباره مواجهه با آسیب‌ها	T22	۰,۰۳۳	۳	انباشت سیاست‌ها و قوانین مزاحم بیرونی در مسیر اطلاع‌رسانی رسانه	T7
۰,۰۳۶	۱	نبود یک تقسیم کار ملی دقیق و نظارت بر آن از سوی متولیان امر	T23	۰,۰۳۰	۳	وجود نگاه سیاسی و جناحی به آسیب‌های اجتماعی	T8
۰,۰۲۵	۱	وجود محدودیت‌های فرهنگی بیرونی برای پوشش برخی آسیب‌ها	T24	۰,۰۲۴	۲	فرار از پاسخ‌گویی مسئولان حوزه اجتماعی و امتناع از بیان واقعیات	T9
۰,۰۲۵	۱	تسلط خبری صاحبان قدرت بر رسانه/ اعمال فشار سیاسی از سوی نهادهای بیرونی	T25	۰,۰۱۲	۲	بی‌میلی یا منع حضور برخی کارشناسان به علت خط‌کشی‌های سیاسی	T10
۰,۰۴۰	۲	تسلط خبری صاحبان قدرت بر رسانه/ فقدان اختیار و استقلال کاری خبرنگاران به علت روابط فراسازماتی	T26	۰,۰۱۸	۲	واکنش منفی بیرونی نسبت به مطالبه‌گری تلویزیون در حوزه آسیب‌ها	T11
۰,۰۳۲	۱	تسلط خبری صاحبان قدرت بر رسانه/ فقدان حمایت از خبرنگار برای پیگیری برخی اخبار	T27	۰,۰۳۱	۲	اعمال سیاست‌های منعی سلیقه‌ای برای رسانه از سوی برخی نهادها	T12
۰,۰۳۰	۱	تسلط خبری صاحبان قدرت بر رسانه/ محدودیت در نقد صریح از مسئولان به علت وابستگی‌های جناحی و مالی	T28	۰,۰۲۸	۲	کاهش اثر اخبار رسانه ملی در صورت بازنمایی غلط در فضای مجازی	T13
۰,۰۲۳	۱	تسلط خبری صاحبان قدرت بر رسانه/ حاشیه امن برخی مسئولان و محدودیت به چالش کشیدن آن‌ها در رسانه‌ها	T29	۰,۰۲۸	۱	نبود دسترسی آزاد خبرنگار به اطلاعات	T14
				۰,۰۰۸	۱	محدودیت و یا فقدان اجازه حضور خبرنگار در برخی اماکن و مناطق	T15

فهرست منابع

- مهدی‌زاده، سیدمحمد. (۱۳۸۹). "نظریه‌های رسانه؛ اندیشه‌های رایج و دیدگاه‌های انتقادی"، تهران: انتشارات همشهری.
- نصراللهی، اکبر. (۱۳۹۶). "راهنمای پوشش خبری در رسانه‌ها"، تهران: انتشارات خبرگزاری فارس، چاپ دوم.
- نقیایی لنگرودی، سیدرضا. (۱۳۹۱). "دائرةالمعارف واژگانی ارتباطات"، تهران: انتشارات آوینا، چاپ اول.
- Nair, Pradeep. (2019). "Child Sexual Abuse and Media: Coverage, Representation and Advocacy", sage journals, Vol. 6(1), PP. 38-45.
- Rachel, best. (2010). "Situation or Social Problem: The Influence of Events on Media Coverage", London: Oxford University Press.
- Whitley, Rob. & Carmichael, Victoria. (2019). "Media coverage of Robin Williams' suicide in the United States: A contributor to contagion?", US: journal. Pone (<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0216543>)
- برایسون، ام. جان. (۱۳۸۴). "برنامه‌ریزی استراتژیک برای سازمان‌های دولتی و غیرانتفاعی (عباس منوریان، مترجم). تهران: مؤسسه عالی آموزش و پژوهش، مدیریت و برنامه‌ریزی استراتژیک، چاپ چهارم.
- توسلی، غلام عباس. (۱۳۶۹). "نظریه‌های جامعه‌شناسی"، تهران: انتشارات سمت.
- زابلی‌زاده، اردشیر. (۱۳۹۳). "جنگ روایت‌ها (در گفت‌وگو با رسانه‌های رقیب)"، تهران: مرکز تحقیقات صداوسیما جمهوری اسلامی ایران.
- زاهدی‌اصل، محمد. (۱۳۹۷). "آسیب‌های اجتماعی از منظر مددکاری اجتماعی"، تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی، چاپ سوم.
- امرودی، میثم. (۱۳۹۶). "پایش و بازخوانی آسیب‌های اجتماعی در مجموعه مقالات درآمدی بر آسیب‌شناسی اجتماعی (علی زرودی گردآورنده)"، تهران: انتشارات دانشگاه امام‌صادق (ع).
- سلطانی‌فر، محمد. و هاشمی، شهناز. (۱۳۸۲). "پوشش خبری"، تهران: انتشارات سیمای شرق.
- شریف‌زادگان، محمدحسین. و ملک‌پور اصل، بهزاد. (۱۳۹۲). "مبانی نظری و تجارب به کارگیری ماتریس تحلیلی سوات در برنامه‌ریزی استراتژیک توسعه منطقه‌ای تجربه کشورهای اسکانندیناوی و یک تجربه از ایران"، تهران: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.
- صفاری‌نیا، مجید. (۱۳۹۷). "آسیب‌شناسی اجتماعی"، تهران: نشر ارسباران.
- عباسی، حجت‌اله. (۱۳۸۸). "خبر تلویزیونی"، تهران: انتشارات دانشگاه صداوسیما.
- عبداللهی، محمد. (۱۳۹۰). "آسیب‌های اجتماعی و روند تحول آن در ایران"، تهران: نشر آگه.
- علوی‌وفا، سعید. (۱۳۹۶). "چالش‌ها و موضوعات راهبردی رسانه ملی در افق ۱۴۰۴"، فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش‌های ارتباطی، دوره ۲۴، شماره ۱، صص. ۳۱-۶۴.
- فرجی‌ها، محمد. (۱۳۸۵). "بازتاب رسانه‌ای جرم"، فصلنامه علمی - پژوهشی رفاه اجتماعی، دوره ۶، شماره ۲۲، صص. ۵۷-۸۶.
- موسوی‌چلک، حسن، سام آرام، عزت‌اله. و حسینی، سیداحمد. (۱۳۹۷). "سیاست‌های اجتماعی پیشنهادی در حوزه کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی در ایران"، فصلنامه علمی - پژوهشی رفاه اجتماعی، دوره ۱۸، شماره ۷۰، صص. ۷۷-۱۰۴.

Provide Strategies for Covering News on Social Harm for Islamic Republic Of Iran Broadcasting (IRIB)

Fatemeh Esmaeili, Aliakbar Razmjo, Ebrahim Fathi

Abstract

Social harms as fresh and open wound are always visible on the body of the country's social system and affect many people. Perhaps the lack of standards and a clear roadmap for news coverage of injuries such as addiction, divorce and marginalization, the severity and direction of injuries are also subject to new destructive factors. The issue of presenting social harm news coverage strategies for IRIB is also important in this regard in order to be able to improve the standards of relevant news coverage.

Data was collected through the study of library documents and use of in-depth experts in the field of news. SWOT method was used for analysis .After encoding the data, in a general classification, 12strengths, 45weaknesses, 10 external opportunities and 29 external threats were extracted and placed in the SWOT matrix. After SWOT calculations, the final score showed that the current position of social harm news coverage is at the strategic point of the WT, indicating that national media is facing major environmental threats and its resources are weak; In fact Iran Broadcasting is facing serious weaknesses and critical threats in terms of news coverage, especially in the social field in general and social harms in particular, and it is necessary to adopt defensive strategies to reduce weaknesses and avoid external threats in order to be able to gain audience trust and increase the effectiveness of news in this area.

Keywords: Covering News, Provide strategy, News, Social Harms, Islamic Republic of Iran Broadcasting (IRIB).